

“ไกล่ชืด - สัมฤทธิผล”
ชลประทาน
“เป็นเลิศ”

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) ได้มีการนำแนวคิดการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมมาประยุกต์ใช้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารราชการให้สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง และเกิดผลที่เป็นรูปธรรม จึงได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้ส่วนราชการ **“เปิดระบบราชการ”** ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการ ด้วยการมอบรางวัล **“ความเป็นเลิศด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม”** ให้กับจังหวัดตั้งแต่ปี 2552 ต่อมาได้มีการยกระดับการเปิดระบบราชการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมแบบหุ้นส่วนความร่วมมือไปยังส่วนราชการระดับกรม/เทียบเท่า ในปี 2556 โดยจัดให้มีการมอบรางวัลอย่างต่อเนื่องถึงปัจจุบัน ซึ่งพบว่าผลจากการเปิดระบบราชการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมนั้น ได้นำไปสู่การยอมรับซึ่งกันและกันในผลของการพัฒนาที่เกิดขึ้น ก่อให้เกิดประโยชน์กับทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ เอกชน ภาคประชาชนตามมา ดังนั้น เพื่อส่งเสริมการเปิดระบบราชการให้ประชาชนและภาคส่วนอื่นที่เกี่ยวข้อง เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการ ที่จะสร้างความเชื่อมั่นศรัทธาต่อภาพลักษณ์องค์กร คณะอนุกรรมการพัฒนาระบบราชการเกี่ยวกับการพัฒนาและส่งเสริมการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมจึงให้มีการขยายกลุ่มเป้าหมายของการส่งเสริมการเปิดระบบราชการด้วยการมอบรางวัลไปยังองค์กรมหาชน โดยได้มีการพัฒนาหลักเกณฑ์การมอบรางวัลเลิศรัฐ สาขาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมประจำปี 2561 ทั้งสิ้น 3 รางวัล ได้แก่ รางวัลเปิดใจใกล้ชิดประชาชน (Open Governance), รางวัลสัมฤทธิ์ผลประชาชนมีส่วนร่วม (Effective Change) และรางวัลผู้นำหุ้นส่วนความร่วมมือ (Engaged Citizen) เพื่อกระตุ้นให้เจ้าหน้าที่ของส่วนราชการ จังหวัด และองค์กรมหาชนมีความมุ่งมั่น ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ให้เกิดผลสำเร็จโดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง ตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการ ส่งผลให้ภาคส่วนที่เข้ามามีส่วนร่วมเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ (Sense of Belongings) โดยในปี 2561 กรมชลประทานสามารถคว้า 4 รางวัล **“เลิศรัฐ”** จากสำนักงาน ก.พ.ร. โดยเป็นรางวัลดีเด่น 2 รางวัล และรางวัลชมเชยอีก 2 รางวัล

ดีเด่น

รางวัลเปิดใจใกล้ชิดประชาชน : Open Governance ด้านการมีส่วนร่วมของกรมชลประทาน

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

- กรมชลประทานมีการให้ข้อมูลอย่างกว้างขวาง เข้าถึงสะดวก สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้
- เป็นองค์กรที่รับฟังความเห็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีการนำความเห็นมาปรับปรุงและพัฒนาการทำงานทั้งในส่วนกลางและระดับพื้นที่
- มีกองส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ที่มีระบบการจัดการเรื่องร้องเรียนที่มีประสิทธิภาพ เป็นรูปธรรม

ผลลัพธ์ที่ปรากฏ

- เกิดศูนย์ปฏิบัติการน้ำอัจฉริยะ (SWOC)
- เกิดศูนย์รับเรื่องร้องเรียน Call Center 1460
ชลประทานบริการประชาชน

ดีเด่น

รางวัลสัมฤทธิ์ผลประชาชนมีส่วนร่วม : Effective Change โครงการอ่างเก็บน้ำดอยงู อ.เวียงป่าเป้า จ.เชียงราย (การบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืน)

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

- ร่วมกันวางแผน ร่วมตัดสินใจ และร่วมบริหารการใช้น้ำ ส่งผลให้เกิดความสมดุลระหว่างต้นทุนน้ำในแง่กับความต้องการใช้น้ำของภาคเกษตร
- ให้ความสำคัญกับเครือข่ายส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน
- ทุกคนเคารพกฎ กติกา รู้บทบาทหน้าที่ในการบริหารจัดการน้ำและใช้น้ำร่วมกัน

ผลลัพธ์ที่ปรากฏ

- สามารถแก้ปัญหาภัยแล้งซ้ำซากในพื้นที่ 4 ตำบล
- กลุ่มผู้ใช้น้ำมีเงินทุนซ่อมแซมอาคารชลประทานเองได้
- รายได้สุทธิต่อครัวเรือนเพิ่มขึ้นมากกว่า 3 เท่า
- ความพึงพอใจในการรับบริการสูงขึ้น 85%
- ลดปริมาณการใช้น้ำ 1,400 ลบ.ม./ไร่ เหลือเพียง 800 ลบ.ม./ไร่
- ผลผลิตข้าวในปี 943 กก./ไร่ มากกว่าค่าเฉลี่ยของภาคเหนือ

ชมชัย

รางวัลผู้นำหุ้นส่วนความร่วมมือ : Engaged Citizen

นายวันชัย แดงสวัสดิ์

(การบริหารการใช้น้ำชลประทานมหาสวัสดิ์ อ.นครชัยศรี จ.นครปฐม)

สภาพปัญหาและแนวทางแก้ไข

- เกิดปัญหาน้ำท่วม น้ำแล้ง น้ำเสีย น้ำกร่อย ที่บ้านศาลาดิน
- กรอบแนวคิดการทำงาน
- จัดทำผังน้ำชุมชนบ้านศาลาดิน รวบรวมปัญหามาไปสู่การแก้ไข
- สำรวจทิศทางเดินของน้ำ โดยใช้ข้อมูลและแผนที่ทางเดินน้ำ
- สำรวจคลองเพื่อใช้คลองเป็นทางระบายน้ำช่วงน้ำท่วม และใช้คลองเป็นแก้มลิงกักเก็บน้ำช่วงแล้ง
- ฟื้นฟูคลอง โดยการสร้างมูลค่าเพิ่มจากผักตบชวาที่กำจัดนำมาทำเป็นดินพร้อมปลูกขาย

ผลลัพธ์ที่ปรากฏ

- มีการตั้งกลุ่มเยาวชนสืบทอดการดำเนินงานจากรุ่นสู่รุ่น สร้างขบวนการมีส่วนร่วมในการรักษาคลอง
- เกิดกองทุนดูแลจัดการน้ำและกำจัดผักตบชวา
- ผลิตต้นแบบและส่งเสริมการใช้ถังดักไขมันเพื่อปรับปรุงคุณภาพน้ำ
- ผลิตเครื่องเติมอากาศพลังงานแสงอาทิตย์
- เกิดหมู่บ้านท่องเที่ยวทางน้ำ "บ้านศาลาดิน"

ปัจจัยความสำเร็จ

- จัดเวทีสร้างความเข้าใจ เปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนพูดคุย รับฟังปัญหาอุปสรรคในแต่ละพื้นที่
- เน้นการทำงานแบบบูรณาการ โดยจัดเวทีประชุมทุก 2 เดือน มีการเชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ชลประทาน, เกษตรอำเภอ, ปศุสัตว์, ป่าไม้, อบต., ประมง, มาประชุมร่วมกันเพื่อสร้างความเข้าใจ
- สนับสนุนให้เกิดการรวมกลุ่มของภาคประชาชน โดยจัดกิจกรรมปลูกป่า, สร้างฝายชะลอน้ำ, การบำรุงรักษาอ่างเก็บน้ำ เพื่อให้ชุมชนเกิดจิตสำนึกรักและหวงแหน เห็นคุณค่าของป่าและน้ำ
- สร้างการมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่โดยจัดเวทีพูดคุย พบปะ แลกเปลี่ยน
- กลุ่มบริหารการใช้น้ำอ่างเก็บน้ำห้วยสงสัย และเกษตรกรผู้นำร่วมกันซ่อมบำรุงระบบส่งน้ำ เช่น ท่อน้ำ หัวจ่ายน้ำ และดูแลรักษาความสะอาดบริเวณเขื่อนและอาคารต่างๆ
- เกษตรกรร่วมกันวางแผนบริหารจัดการน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ

ผลลัพธ์ที่ปรากฏ

- ชาวบ้านและชุมชนเปลี่ยนความคิดเห็นจากที่เคยใช้น้ำแบบฟุ่มเฟือย หันมาให้ความสำคัญเห็นคุณค่าของน้ำและอ่างเก็บน้ำ
- ชาวบ้านเข้าใจ เห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน เกิดการแบ่งปัน ลดปัญหาความขัดแย้ง ร่วมกันใช้น้ำให้มีคุณค่าและประโยชน์สูงสุด
- ร่วมกันปลูกป่า สร้างฝายชะลอน้ำ มีการศึกษาดูงานจากชาวต่างประเทศ ชุมชนหันมาลดละเลิกใช้สารเคมีในการเกษตร การปลูกผักปลอดภัย
- เป็นชุมชนต้นแบบของการบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วม

นายสุจินต์ หลิมโตประเสริฐ

ผู้อำนวยการ กองส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน
กรมชลประทาน

สร้างความมั่นคงด้านน้ำได้ด้วย “การมีส่วนร่วมของประชาชน”

การเติบโตของประเทศล้วนเกิดจากภาคการเกษตร การอุปโภคบริโภค การอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวและบริการ ซึ่งทุกภาคส่วนล้วนต้องการ “น้ำ” เป็นปัจจัยแรกในการผลิต ที่ผ่านมามีความมั่นคงด้านน้ำต้นทุนของประเทศสามารถดำเนินการจัดหาได้อย่างไม่ยากมากนัก เนื่องจากประชากรยังมีน้อย และอัตราการขยายเมืองก็ไม่สูง แต่ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินมาก จึงเป็นอุปสรรคต่อการจัดหาแหล่งน้ำเพิ่มเพราะการไม่เห็นด้วยของภาคประชาชน เนื่องจากไม่ต้องการให้น้ำท่วมในพื้นที่ทำกินและพื้นที่อยู่อาศัยถ้ามีการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำหรือฝายทดน้ำ หากปล่อยให้เป็นอย่างนี้ ความมั่นคงด้านน้ำจะส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศในอนาคต

ทางออกของเรื่องดังกล่าวจึงอยู่ที่การเข้ามามีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน หากแต่ละลุ่มน้ำต้องการสร้างความมั่นคงด้านน้ำเพื่อการพัฒนาประเทศ สภาพปัญหาเรื่องน้ำแล้งน้ำท่วมเกิดขึ้นจุดใด? ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่และการประกอบอาชีพอย่างไร? ปริมาณความต้องการใช้น้ำใน 10-20 ปีข้างหน้า ควรเป็นเท่าไร? แหล่งน้ำเดิมที่ก่อสร้างไว้แล้วมีปริมาณน้ำรวมทั้งลุ่มน้ำเท่าไร? และทำอย่างไรจึงจะสามารถก่อสร้างแหล่งเก็บกักน้ำใหม่ให้ได้เพื่อแก้ปัญหาน้ำแล้งน้ำท่วมซ้ำซาก? คำถามสำคัญๆ ดังกล่าวเป็นการเปิดประเด็นให้ทุกภาคส่วนได้ร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้สึกสุขทุกข์ ได้รับฟัง เคารพสิทธิและหน้าที่ซึ่งกันและกัน ได้ร่วมวางแผนอนาคตของตนเอง เพราะคนในพื้นที่ย่อมรู้ปัญหาและวิธีแก้ปัญหาที่ตรงจุด โดยคนนอกพื้นที่อย่างทีมกรมชลประทานจะทำหน้าที่เป็นโค้ชทางวิชาการ เชิญชวนทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมกับภาครัฐ ร่วมคิดร่วมทำ ร่วมวางแผน และร่วมขับเคลื่อนแผน กรมชลประทานได้นำร่องไปแล้วเมื่อปี 2558 ที่ลุ่มน้ำคลองกลาย จังหวัดนครศรีธรรมราช และขยายผลไปสู่ลุ่มน้ำในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 8 จังหวัด ได้แก่ ชลบุรี ระยอง จันทบุรี ตราด ฉะเชิงเทรา นครนายก ปราจีนบุรี และสระแก้ว

หากทุกภาคส่วนทั้งภาคอุปโภคบริโภค ภาคเกษตร ภาคอุตสาหกรรม ภาคท่องเที่ยวและบริการ รวมถึงนักวิชาการ ภาคประชาสังคม และหน่วยงานรัฐในพื้นที่ลุ่มน้ำทั้ง 25 ลุ่มน้ำ ลุกขึ้นมาจัดการเรื่องน้ำด้วยตนเองทั้งประเทศ เชื่อได้ว่าความมั่นคงด้านน้ำจะเกิดขึ้นทุกลุ่มน้ำได้อย่างเป็นธรรมชาติ ยั่งยืน ลดความขัดแย้งเรื่องน้ำ สังคมพึ่งพาอาศัยกัน ความเป็นประชาธิปไตยจะเกิดขึ้นอย่างสมบูรณ์ สังคมเป็นสุขเพราะคนในประเทศอยู่ดีกินดีนั่นเอง

กองส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน กรมชลประทาน

811 ถนนสามเสน แขวงถนนนครไชยศรี

เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300

โทรศัพท์ 0-2669-3775

โทรสาร 0-2669-1460